

УДК 81'42-047.37

Костенко Г. М.¹, Панасенко Д. К.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-313м НУ «Запорізька політехніка»

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Мови мають властивість відображати все, що носії мови думають або знають про світ. Такі уявлення існують не лише у свідомості окремої людини, але й характерні для більших груп (сім'ї, нації, суспільства тощо) і формують те, що називається картиною світу. Мова і картина світу нерозривно пов'язані: картина світу може бути описана мовою, яка, в свою чергу, створює мовну картину світу залежно від культури і досвіду нації. Дослідники зацікавлені у вивченні лінгвокультурних кореляцій між схожими елементами в різних мовних картинах світу. Вивчення різних мовних картин світу сприяє дослідженню ментальності носіїв мови, але належне вивчення мовної картини світу та мовної свідомості вимагає, щоб вони були представлені у вигляді чогось відчутного та доступного для дослідження. Таку роль можуть відігравати асоціативні поля та тезауруси. Асоціативні поля належать до семантичних полів, які можна визначити як сукупності мовних одиниць (слів і словосполучень) зі спільним компонентом значення.

Польову теорію семантики (під якою розуміють вивчення слів зі схожим значенням) розробили В. Гумбольдт і Г. Остгофф. Семантичними полями вважають семантичні групи, які складаються з лексем і відношень між ними, таких як синонімія, антонімія, гіпонімія, меронімія тощо. Усі елементи поля (лексеми) пов'язані з його ядром. Ядро має передавати загальне значення поля, тому до ядра потрапляють лише лексеми з найпростішими смисловими компонентами, а смислові

компоненти ядра повинні бути присутніми в інших елементах поля. Чим далі елемент знаходиться від ядра поля, тим складнішими є його смислові компоненти. Елементи периферії поля зазвичай складаються з кількох простих значеннєвих компонентів і, таким чином, можуть бути пов'язані з сусідніми полями. Зв'язність між елементами може відрізнятися в межах поля і може бути виміряна за допомогою методів комп'ютерної лінгвістики. Ця методологія дозволяє зробити побудову семантичного поля автоматичною.

Корпус – це велика колекція анотованих і структурованих мовних даних, представлених в електронному вигляді та призначених для лінгвістичних досліджень. Кількість корпусних досліджень стрімко зростає завдяки лінгвістичній анотації всередині корпусів і великій кількості мовних даних, доступних для дослідницьких цілей. Крім того, корпуси можна легко створити для конкретної мети, що приваблює багатьох науковців. З розвитком корпусної лінгвістики та появою нових великих семантично анотованих корпусів повільно розвивалися й семантичні корпусні дослідження. А. Кілгаріфф, доводячи в одній зі своїх праць, що семантику слід вивчати за допомогою корпусів, стверджував, що значенню слова відповідає кластер текстів для цього слова [3].

Що стосується корпусного аналізу, то, можливо, краще говорити про його зв'язок з іншими дисциплінами, а саме: дискурс-аналізом, критичним дискурс-аналізом та дискурсологією. Наприклад, термін «керований корпусом» (corpus-driven) використовується в дискурс-аналізі для вивчення лексичних і синтаксичних особливостей текстів, а також для порівняння текстів двома різними мовами [1]. Корпусний аналіз був інтегрований у дискурсивний та критичний дискурс-аналіз для дослідження використання мови для конструювання ідентичності.

Існує дискусія щодо того, чи є контент-аналіз як метод дослідження кількісним або якісним. Якщо розглядати контент-аналіз як кількісний метод, то він вважається «одним із найпопулярніших методів кількісних досліджень, що швидко розвиваються» [4, с. 19]. Однак є ще один важливий момент, на який слід звернути увагу. Навіть якщо дослідникам дозволено використовувати певну структуру або точку зору для аналізу даних, це не означає, що «дослідник може передбачити всі категорії до того, як матеріал буде отримано та проаналізовано. Насправді, накладання таких обмежень на дані може зашкодити достовірності результатів» [2, с. 316].

Контент-аналіз також називають методом оцінки якості. У такому розумінні контент-аналіз використовується з якісними методами дослідження, зокрема як «метод систематичного опису значення якісного

матеріалу» [5, с. 1]. Зокрема, якісний контент-аналіз все частіше використовується для аналізу письмових матеріалів. За своєю популярністю якісний контент-аналіз є одним із численних дослідницьких методів, що використовуються для аналізу текстових даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Baker P. A Corpus-Driven Comparison of English and French Islamist Extremist Texts [Text] / P. Baker, R. Vessey // *International Journal of Corpus Linguistics*. – 2018. – №. 23(3). – P. 255–278.
2. Downe-Wamboldt B. Content analysis: Method, applications, and issues [Text] / B. Downe-Wamboldt // *Health Care for Women International*. – 1992. – №. 13(3). – P. 313–321.
3. Kilgarrieff A. An Efficient Algorithm for Building a Distributional Thesaurus (and Other Sketch Engine Developments) [Text] / A. Kilgarrieff, P. Rychly // *Proceedings of the 45th Annual Meeting of the ACL on Interactive Poster and Demonstration Sessions*. – Prague, 2007. – P. 41–44.